

§ 210

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Elisa Gebhardin ym. valtuustoaloitteesta lutikoiden en- naltaehkäisyn ja torjunnan strategian valmistelusta Helsinkiin

HEL 2023-013881 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydäl-
le Eveliina Heinäluoman ehdotuksesta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Heidi Öjst, yksikön päällikkö: 09 310 50220
heidi.ojst(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 01.11.2023 Gebhard Elisa Luteiden ennaltaehkäisyn ja torjunnan strategia Helsinkiin
- 2 Haso lausunto valtuustoaloite luteet
- 3 Helsingin Satama Oy
- 4 HSL lausunto
- 5 Heka lausunto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että kaupunki valmistelee ja toimeenpanee kiireellisesti lutikoiden ja muiden tuholaisien ennaltaehkäisy- ja torjuntastrategian sekä edistää lutikoiden torjuntatoimia myös muiden oleellisten tahojen kanssa.

Suomessa tavataan luteet-lahkoon kuuluvia hyönteisiä yli 550 eri lajia ja näistä lutikka eli seinälude on ainoa, joka käyttää ihmisen verta ravintonaan. Suomeen on vakiintunut lutikkapopulaatio, mutta matkailu

on kasvattanut ongelmaa. Lutikka on ihmisen syöpäläinen ja tarvitsee veriaterian edetäkseen kehitysvaiheesta toiseen. Lutikka luokitellaankin terveyshaitaksi. Aikuinen lutikka voi kuitenkin selvitä ilman veriateriaa kuukausia, mikä hankaloittaa niiden häätämistä.

Lutikka lisääntyy ja leviää nopeasti, joten sen ammattimainen torjunta tulee aloittaa viipymättä. Lutikoiden ei tiedetä levittävän tauteja, mutta puremakohtaan voi muodostua kutiava paukama tai allerginen ihoreaktio. Lutikat voivat aiheuttaa myös psyykkistä kuormitusta.

Kaupunkiympäristölautakunta toteaa, että ennaltaehkäisy on kustannustehokkain tapa estää lutikoiden leviämistä. Kaupungin eri tahojen omilla sektoreillaan ja yhteistyössä tehdyt ennaltaehkäisevät ja ongelmaan aktiivisesti puuttuvat toimenpiteet ovat vaikuttavimpia, jolloin lutikkaongelma ei pääse kasvamaan missään hallitsemattomaksi haasteeksi. Aloitteessa mainituilla tahoilla on suhtauduttu lutikkariskiin sen edellyttämällä vakavuudella ja on jo tehty sekä suunniteltu tehtävän toimenpiteitä lutikkaongelman ennaltaehkäisemiseksi. Lautakunta arvioi, ettei erilliselle ennaltaehkäisyn ja torjunnan strategian laatimiselle ole tarvetta, sillä nykyisten toimenpiteiden ja jatkossa vielä kehittyvän eri tahojen välisen yhteistyön voidaan katsoa riittävän lutikkariskin hallintaan.

Lutikoiden torjunta Helsingin omassa toiminnassa

Aloitteessa esitetyn mukaisesti lautakunta katsoo, että Helsingin tulee edistää tehokkaita lude- ja muita tuholaiсторjuntakeinoja omassa toiminnassaan kaupungin vuokra-asumisessa, työnantajana, omistajana ja palveluiden tarjoajana.

Torjunta on sitä kustannustehokkaampaa mitä aikaisemmassa vaiheessa ammattimainen tuholaiсторjunta aloitetaan. Lutikat pääsevät siirtymään asunnosta toiseen esimerkiksi epätiivien rakenteiden kautta ja suurin riski lutikoiden hallitsemattomaan leviämiseen onkin asukkaan tai kiinteistön omistajatahon reagoimattomuus ongelmaan ajoissa. Asunnon tarkastaminen varmuudella lutikkavapaaksi on kuitenkin erittäin haastavaa, sillä yksittäinen lutikka voi piiloutua hyvin rakenteisiin. Lutikkatarkastusten kannattavuus tilanteissa, joissa ei ole tiedossa olevaa epäilyä tai riskitekijää (esim. naapuriasunnon lutikkaongelma), on harkinnanvarainen asia.

Helsingin Asumisoikeus Oy tiedottaa asukkaita lutikoista useiden eri kanavien kautta. Helsingin Asumisoikeus Oy tarjoaa asukkaille selkeät reitit lutikkailmoituksia varten, jolloin torjuntatarpeeseen voidaan reagoida nopeasti. Helsingin Asumisoikeus Oy:n vastine aloitteeseen on liitteenä.

Helsingin kaupungin asunnot Oy:lla on laaja kokemus lutikoiden torjumisesta. Liitteenä olevassa lausunnossa Helsingin kaupungin asunnot Oy on kuvannut toimintamallit lutikkatilanteessa, ennaltaehkäisevät toimet sekä arvioinut kannattavuutta lutikkatarkastusten kohdistamiselle kaikkiin asuntoihin asukkaiden vaihtuessa.

Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristöterveysyksikkö valvoo ja neuvoo terveydensuojelulain toteutumista tietyissä kaupungin palveluissa, kuten esimerkiksi kouluissa, päiväkodeissa ja sosiaalihuollon kohteissa. Osana valvontaa varmistetaan, että lutikkariski on varauduttu riittävillä ennaltaehkäisevillä toimilla ja neuvotaan mahdollisissa lutikkatilanteissa.

Kaupunkilaisten neuvominen lutikoiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa

Helsingin kaupunki neuvoo ja opastaa kuntalaisia sekä kaupungin toimijoita lutikoihin liittyvissä kysymyksissä muun muassa ympäristöterveysyksikön asumisterveysneuvonnan kautta. Asumisterveysneuvonta on puhelimitse ja sähköpostitse kaupunkilaisille tarjottu palvelu, josta kaupunkilainen voi saada neuvoa tilanteissa, joissa epäilee asuntonsa olosuhteista aiheutuvan terveyshaittaa. Uusituilta Helsingin kaupungin Kodin tuholaiset -sivustolta löytyy myös kattavasti tietoa lutikoista. Ympäristöterveysyksikkö on kouluttanut tarkastajia lutikoiden biologiasta, ennaltaehkäisystä ja torjunnasta. Neuvonnasta annetaan apua myös kodista löytyneen mahdollisen lutikan tunnistamiseen, mutta varsinaisissa torjuntatoimissa ohjataan ammattimaisten torjuntayritysten puoleen. Aloitteen ehdotuksen mukaisesti yksikkö on viestinyt kaupunkilaisille lutikoiden ennaltaehkäisystä matkailussa ennen yleistä lomaviikkoa ja tiedotusta tullaan jatkamaan huomioiden riskiajankohdat.

Ympäristöterveysyksikkö antaa ja on antanut neuvoja lutikkariskin hallitsemiseksi myös kaupungin tytäryhtiöille ja muille yrityksille, jotka ovat yksikön valvontakohteita, kuten hotelleille ja muille majoitustiloille.

Joukkoliikenteen toimet lutikkariskin hallinnassa

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä on antanut liitteenä olevan vastineen aloitteeseen. Ympäristöterveysyksikkö tulee esitetyn toiveen mukaisesti neuvomaan lutikoiden ennaltaehkäisyssä joukkoliikenteen kulkuneuvoissa.

Lämpökäsittely- ja pakastusmahdollisuuksien lisäämisestä kaupunkilaisille

Kaupungilla ei ole mahdollisuutta järjestää tasapuolisesti kaikkia kaupunkilaisia palvelevia lämpö- tai pakastekäsittelyn mahdollisuuksia. Lisäksi irtaimiston siirtäminen lutikkatartunnan toteamisen jälkeen ei ole riskitöntä.

Satamien toimet lutikkariskin hallinnassa

Helsingin Satama Oy on antanut liitteessä olevan vastineen aloitteen. Ympäristöterveysyksiköstä on arvioitu, että lutikan havaitseminen satamassa matkustajien matkatavaroista on erittäin haastavaa, sillä lutikka on pieni ja hakeutuu valolta suojaan. Ympäristöterveysyksikkö tulee esitetyn toiveen mukaisesti käymään vuoropuhelua ja neuvomaan lutikoiden ennaltaehkäisystä Helsingin satamissa.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Elisa Gebhard ja 14 muuta valtuutettua ovat tehneet 1.11.2023 seuraavan sisältöisen valtuustoaloitteen:

"Luteiden ennaltaehkäisyn ja torjunnan strategia Helsinkiin

Eurooppalaiset suurkaupungit kärsivät parhaillaan vakavasta lude- eli lutikkaongelmasta, kun torjunta-aineille resistentit kannat leviävät hallitsemattomasti yksityisasunnoissa sekä joukkoliikenteessä ja muissa julkisissa tiloissa.

Yleistyneen matkustamisen johdosta ludeongelman laajeneminen Helsingissä on todennäköistä. Yhtä lailla ilmastonmuutos saattaa vaikuttaa muun muassa lämpenemisen kautta lutikoiden levinneisyyteen.

Pahimmillaan laajalla lude- tai muulla tuholaisaallolla voi olla vakavat kielteiset vaikutukset helsinkiläisten terveyteen ja hyvinvointiin. Se voi aiheuttaa myös vakavia ongelmia liiketoiminnalle erityisesti ravintola- ja matkailualalla, asettaa taloyhtiöt kohtuuttomien kustannusten eteen sekä aiheuttaa muita kielteisiä heijastevaikutuksia eri yhteiskunnan osaluille. Esimerkiksi Helsingin kaupungin asunnoille (Heka) tuholaisien torjunta voi jo nykytilassa aiheuttaa jopa yli miljoonan euron vuosittaiset kustannukset.

Luteita voidaan torjua hyvällä ennakkoinnilla, lämmöllä, pakastamisella sekä ammattimaisin myrkytyksin. Kaupunkilaisten tietoisuuden ja varotoimien lisäämisellä on olennainen merkitys työn onnistumisessa.

Ongelman ennaltaehkäisemiseksi Helsingin kaupungin tulee kiireellisesti valmistella ja toimeenpanna luteiden ja muiden tuholaisien ennaltaehkäisy- ja torjuntastrategia sekä edistää toimia myös muiden luteiden torjunnan kannalta olennaisten tahojen kanssa.

Strategian valmistelussa tulee tarkastella alla esitettyjä sekä kaikkia

muita mahdollisia keinoja.

1. Torjutaan luteita Helsingin kaupungin omassa toiminnassa

Helsingin tulee edistää tehokkaita lude- ja muita tuholaiсторjuntakeinoja omassa toiminnassaan kaupungin vuokra-asumisessa, työnantajana, omistajana ja palveluiden tarjoajana.

Ludeongelmiin liittyvä häpeä voi johtaa siihen, että toimenpiteet luteista ilmoittamiseksi laiminlyödään. Siksi kaikissa torjuntatoimissa pitää varmistaa avoimuus ja tiedonkulku ludeongelmasta kärsiville kaupunkilaisille.

Selvitetään yhdessä Hekan ja Hason kanssa, missä määrin luteiden ennaltaehkäiseminen voi mahdollistaa myös rahalliset säästöt. Tulisi esimerkiksi arvioida, olisiko kaupungin vuokra-asunnossa asukkaiden vaihtumisen välillä suoritettava ludetarkastus kustannustehokkaampi toimi, kuin myrkyttäminen vasta asukkaan ilmoittaessa luteista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää heikommassa asemassa olevien kaupunkilaisten asuinturvallisuuteen esimerkiksi asumispalveluissa. Yksilölle koituvat kustannukset eivät saa muodostua esteeksi asianmukaiselle luteiden torjuntatoimille.

2. Kerrotaan kaupunkilaisille miten luteita tulee torjua

Helsingin tulee harkita kunnalle kuuluvan yleisen toimivaltansa käyttöä kaupunkilaisille, taloyhtiöille sekä yrityksille suunnattuun tiedotuskampanjaan, jolla varmistetaan kaupunkilaisten ja yritysten tietoisuus lude- sekä tuholaiсторvallisista toimintatavoista.

3. Joukkoliikenne ludeturvalliseksi

Helsingin kaupungin tulee yhdessä muiden Helsingin seudun liikenne (HSL)-alueen kuntien kanssa esittää HSL:n yhtymäkokoukselle, että HSL valmistelee ja toimeenpanee tarvittavat joukkoliikenteen lude- ja tuholaiсторjuntatoimet.

Tässä työssä voidaan selvittää esimerkiksi joukkoliikenteen päällysmateriaalien vaikutus luteiden leviämiseen.

4. Selvitetään lämpökäsittely- ja pakastusmahdollisuuksien lisäämistä kaupunkilaisille

Helsinki selvittää kaupallisten toimijoiden kanssa, miten tavaroiden

lämpö- ja pakastuskäsittelyiden saavutettavuutta kaupunkilaisille voidaan parantaa.

5. Satamien valmiutta tuholaiistorjuntaan lisättävä

Helsingin tulee aktiivisella omistajapolitiikalla edistää kaupungin omistaman Helsingin satama Oy:n toimia, joilla ehkäistään luteiden leviäminen Helsinkiin saapuvien matkustajien ja rahdin mukana. Yksi keino työssä voisi olla vapaaehtoisten ludekoirapisteiden järjestäminen sataman matkustajaterminaaliin. Lisäksi satamaterminaaliin tulee järjestää laajaa tiedotusta luteiden leviämisestä sekä lude- ja tuholaisturvallisista toimintatavoista.”

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 31.1.2024 mennessä.

Kaupunginkanslia on myöntänyt lausunnon antamiselle lisääaikaa 10.4.2024 saakka.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Heidi Öjst, yksikön päällikkö: 09 310 50220
heidi.ojst(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 01.11.2023 Gebhard Elisa Luteiden ennaltaehkäisyn ja torjunnan strategia Helsinkiin
- 2 Haso lausunto valtuustoaloite luteet
- 3 Helsingin Satama Oy
- 4 HSL lausunto
- 5 Heka lausunto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano